

نقش و تاثیر بلوغ دختران در افت تحصیلی و راهکار هایی جهت حل مشکل

مژگان فریدون نژاد^۱

۱ دکترای تخصصی روانشناسی تربیتی، شاغل در اداره آموزش و پرورش تهران

چکیده

بسیاری از افراد افت تحصیلی را به معنای ناتوانی دانش آموز در یادگیری مواد درسی می دانند. بدون شک این تصویری نادرست است ناتوانی کودک در فراگیری دروس ممکن است از تواناییهای ذهنی محدود و ضعیف ناشی شود در حالی که افت تحصیلی به معنای نزول از یک سطح بالاتر به سطحی پایین تر در تحصیل و آموزش است. افت تحصیلی از مباحث مورد توجهی می باشد که در سنوات اخیر ذهن دلسوزان نظام تعلیم و تربیت را به خود مشغول نموده و جهت جلوگیری از این پدیده راهکارهای متفاوتی ارائه شده است. راهکارهای عملیاتی و کاربردی که بعضا مثمر ثمر بوده و نتایج مثبتی نیز در بر داشته است. در این مقاله نیز سعی گردیده که با تجمیع آن دسته از راهکارهای آموزشی که زمینه کم رنگ شدن این پدیده مخرب را بدنبال می آورند، به بحث و بررسی پرداخته و پیشنهادهای در این باب که فراخور دانش آموزان، باشد، ارائه شود.

واژه های کلیدی: افت تحصیلی، تعلیم و تربیت، راهکار های آموزشی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

امروزه دیدگاه مردم در مورد آموزش و پرورش به گونه ای است که استفاده از امکانات تربیتی جامعه را حق طبیعی و مسلم خود می دانند. دلیل عمده این امر آن است که تعلیم و تربیت با سرنوشت انسان در زندگی آینده پیوند خورده است. در عصر حاضر بسیاری از امکانات مادی و نیروهای انسانی در خدمت تعلیم و تربیت قرار گرفته است. همچنین تعلیم و تربیت در بسیاری از جوامع یک سرمایه گذاری بلند مدت محسوب می شود. که به بهای چشم پوشیدن و صرف نظر کردن از رشد کوتاه مدت دیگر امکانات جامعه حاصل می شود. بنابراین اگر تعلیم و تربیت نتواند نیروهای انسانی تحت آموزش خود را در قالب انواع تخصص ها و مهارت های مکمل و مورد لزوم جامعه درآورد و بدین ترتیب نتواند به ایفای نقش خود در زمینه شکوفایی جامعه پردازد، در واقع باید گفت که این امکانات و نیروها به هدر رفته است. لذا تفکر عاقلانه حکم می کند که سرمایه ها و نیروهای به کار گرفته شده در تعلیم و تربیت به گونه ای برنامه ریزی و سازماندهی شود تا بتواند به اهداف مورد نظر خویش دست پیدا کند.

یکی از مشغله های اصلی بشریت در تمام دوران، توانا ساختن نسل آینده در اداره امور خویش و سپردن میراث فرهنگی بوده است. قسمت اعظم این وظیفه، در ابتدا توسط خانواده انجام می شد. همزمان با گسترش جوامع و تقسیم کار اجتماعی و اقتصادی وظیفه تعلیم و تربیت به نهاد آموزش و پرورش محول گردید. این نهاد به طور رسمی عهده دار این امر گشت تا بر اساس اصول و اهداف مورد قبول جامعه، توانایی ها و استعداد های کودکان و نوجوانان را شناسایی نماید و به منظور اجتماعی شدن و به عهده گرفتن مسئولیت های آتی تعالیم لازم را به آنان بیاموزد.

کودکان و نوجوانان در دوران تحصیل، نگرش مثبت یا منفی نسبت به خود و محیط پیرامون بدست می آورند این مسأله به مقدار زیاد به تجارب موفق یا ناموفق دانش آموزان در دوران تحصیل عمر خود با عوامل مختلف مؤثر بر تحول شناختی، عاطفی و اجتماعی به کنش متقابل می پردازند. آنها با پیشرفت در تحصیلات و افزایش میزان یادگیری علاوه بر رشد علمی به سلامت روانی نیز دست پیدا می کنند. بر عکس در صورت عدم موفقیت تحصیلی و فشارهای روانی ناشی از آن، بهداشت روانی شان برهم خورده و بدین گونه خسارت هایی متوجه آنها و جامعه می شود به همین دلیل باید به مقوله افت تحصیلی توجه بیشتری نمود تا بتوان با شناخت آن، توانایی ها و شایستگی های کودکان و نوجوانان را بارور کرد.

۲. بیان مسئله

افت تحصیلی یکی از مهم ترین مسایل نظام آموزش و پرورش است، زیرا علاوه بر این که هر ساله مقدار معتنا بهی از ثروت جامعه را بر باد می دهد، اثرات نامطلوب این شکست تحصیلی در روحیه ی دانش آموزان موجب حالات عاطفی نامتناسب می شود. میزان علاقه مندی دانش آموزان به یادگیری و آموزش تا حد زیادی به شکست یا افت تحصیلی آنان بستگی دارد. دانش آموز وقتی دچار موفقیت یا شکست در مورد یادگیری های مختلف می شود، سبب ایجاد تصوّراتی نسبت به توانایی های خود می گردد، انگیزه در واقع مهم ترین عامل رفتار در انسان می باشد، هر چه سطح انگیزش دانش آموز بیش تر باشد علاقه ی یادگیری و مهارت در کاری در او کم تر می شود، که در این میان عوامل گوناگون فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و ... در نارسایی و یا پیشرفت تحصیلی نقش به سزایی دارند، و هم چنین توجه به امکانات آموزشی و عوامل درونی مدرسه هم چون مدیر، آموزگاران و ... در این میان جایگاه ویژه ای دارند. با توجه به اهمیت موضوع افت تحصیلی در این تحقیق سعی بر این است که جایگاه و نقش عوامل گوناگون فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و امکانات آموزشی و ... بیش از پیش نمایان تر شود.

۳. توصیف وضع موجود و اهمیت و ضرورت تحقیق

از آنجایی که این مقطع تحصیلی (متوسطه دوره دوم) در دختران با دوره بلوغ در آنان عجین شده است و دوره بلوغ مصادف با تغییرات بسیار زیادی در ابعاد جسمی، عاطفی، روانی و اجتماعی و... می باشد لذا می تواند تاثیر بسیار زیادی در زندگی خانوادگی و اجتماعی در فرد بگذارد چرا که تغییرات هورمونی و فیزیولوژیکی و به دنبال آن تغییرات عاطفی و روانی در این دوره حساس نقش اساسی دارد و فرد از آنجایی که به دنبال هویت یابی خود می باشد لذا در صورت عدم راهنمایی می تواند دچار مشکلات عدیده ای در این زمینه گردد و تغییرات در امر تحصیل نیز از این بحران استثنا نمی باشد و افت تحصیلی بخصوص در اولین سال ورود به این مقطع کاملا محسوس و ملموس می باشد. در این تحقیق پژوهشی سعی شده است به عوامل دست اندرکار در این مورد و راهکارهای کاهش آن پرداخته شود.

۴. سوال (فرضیه) و اهداف تحقیق

همانطور که می دانیم دوره بلوغ یکی از مهمترین دوران در رشد افراد می باشد که در ابعاد مختلف زندگی تغییرات چشمگیری بر جای می گذارد. که یکی از مهمترین این تغییرات افت تحصیلی می باشد بنابراین یکی از این فرضیه ها یا سوالات می تواند این باشد:

- آیا بلوغ دختران در افت تحصیلی آنها تاثیر دارد؟
- آیا این تاثیر در تمام طول دوره بلوغ به یک اندازه است؟
- آیا با انجام اقداماتی می توان این تاثیرات را کاهش داد؟
- آیا اولیای تعلیم و تربیت در کاهش این تاثیرات نقش دارند؟

که بررسی این سوالات یا فرضیه ها مثل تاثیر بلوغ بر افت تحصیلی، و یا بررسی این موضوع که آیا این تاثیر در تمام طول دوره بلوغ به یک اندازه است یا نه و همچنین بررسی این مطلب که انجام اقداماتی در این زمینه تا چه اندازه می تواند این مشکل را کاهش دهد و... از اهداف بارز این تحقیق می باشد که امید است به نحو احسن انجام شود و نتیجه ای که از این بررسی بدست می آید اهداف این تحقیق می باشد.

۵. جامعه آماری

این تحقیق در یک دبیرستان دوره ی دوم مقطع متوسطه در یکی از مناطق تهران انجام شده است و حدود ۶۰ نفر از دانش آموزان پایه دهم را شامل شده است و پیش آزمون و پس آزمون در همه این دانش آموزان اجرا شده است و اقدامات انجام شده جهت کاهش افت تحصیلی در همه دانش آموزان دهم اجرا شده است.

۶. ابزار تحقیق و شیوه گردآوری اطلاعات و روش تحقیق

چون موضوع تحقیق یک موضوع کمی می باشد و ملاک ارزیابی در آن نمرات بوده است لذا پیش آزمون، نمرات میان ترم و پس آزمون، نمرات پایان ترم اول دانش آموزان است. البته در کنار این آزمون ها مشاوره های فردی و گروهی، انجام برنامه ریزی برای همه دانش آموزان و تشکیل جلسات پرسش و پاسخ برای آن ها و همچنین برای اولیا دانش آموزان و شرکت فعال در شورای دبیران مورد توجه قرار گرفته است. لازم به ذکر است که شیوه گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه ای بوده است و روش تحقیق به صورت کمی بوده است. ضمناً در این تحقیق متغیر مستقل، متغیر پیش فرض یا ملاک است. که همان علل افت تحصیلی می باشد و متغیر وابسته، خود افت تحصیلی می باشد.

۷. پیشینه تحقیق

افت تحصیلی از مباحث مورد توجهی میباشد که در سنوات اخیر ذهن دلسوزان نظام تعلیم و تربیت را به خود مشغول نموده و جهت جلوگیری از این پدیده راهکارهای متفاوتی ارائه شده است. راهکارهای عملیاتی و کاربردی که بعضاً مثمر ثمر بوده و نتایج مثبتی نیز در بر داشته است. در این تحقیق نیز سعی گردیده که با تجمیع آن دسته از راهکارهای آموزشی که زمینه کم رنگ شدن این پدیده مخرب را بدنبال می آورند، به بحث و بررسی پرداخته و پیشنهادهاتی در این باب که فراخور دانش آموزان، باشد، ارائه شود. بنابراین فراوانی تحقیق در موضوع افت تحصیلی زیاد می باشد در این خصوص تحقیقات زیادی انجام شده است که در این میان به چند مورد اشاره می گردد:

۱- روانشناسی جوانان و نوجوانان و افت تحصیلی در آنان. احمدی احمد. ۱۳۷۹

۲- علل و عوامل افت تحصیلی و چگونگی کاهش آن. امین فر مرتضی. ۱۳۸۷

۳- فقر و کم هوشی و رابطه ی آنها پورافکار نصرآ... (مترجم) ۱۳۹۲

۴- عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی. ماشینی جمیله. ۱۳۹۰

۵- صرافان عبدالرضا (مترجم) تالیف کریستیان توماس. فرزندان را در یاد گیری دروس یاری کنید. ۱۳۸۳

۶- افت تحصیلی و تربیت معلم. شریفی حسن پاشا. ۱۳۸۷

۸. گردآوری شواهد اولیه (پیش آزمون)

لازم به ذکر است که شاخص افت تحصیلی در این اقدام پژوهی نمرات میان ترم دانش آموزان می باشد.

۹. تجزیه و تحلیل اطلاعات و شواهد اولیه

افت تحصیلی موضوعی غیر قابل حل نیست، اما حل آن هم یکباره و ناگهانی و با شیوه های آنی میسر نیست. برای مقابله با این پدیده، به برنامه ریزی های درازمدت و زیربنایی احتیاج است. برنامه هایی که بر اساس واقعیت های اجتماعی باشند و ضمانت اجرایی به عنوان یکی از اصول برنامه ریزی آموزشی را داشته باشند.

الف: برنامه های درازمدت یا بنیادی: این برنامه ها تدابیر زیربنایی است که یک سیاست کلی را در نظام آموزشی می طلبد.

برخی از جزئیات این روش ها عبارتند از:

۱- تجدید نظر در نظام ارزشیابی.

۲- کاهش تعداد دانش آموزان هر کلاس.

۳- ارزیابی هوشی دانش آموزان و شناخت توانایی های آنان قبل از شروع مقطع تحصیلی جدید.

۴- تجمیع امکانات آموزش و پرورش و استفاده بهینه از امکانات.

ب: برنامه های کوتاه مدت: جزئیات این برنامه ها به شرح زیر است:

۱- تهیه به موقع کتاب‌های درسی و فراهم آوردن وسایل کمک آموزشی.

۲- همکاری نزدیک میان مدرسه و والدین.

۳- ارزیابی عملکرد معلمان و تشویق معلمان کارآمد.

۴- تقویت انگیزه‌های درونی دانش‌آموزان.

۵- همچنین تغییر در نگرش‌های آموزشی معلمان، تغییر در سبک‌های مدیریت مدارس، نوآوری در روش‌های تدریس، اصلاح فرآیند یاددهی-یادگیری و توجه به مشارکت مردمی می‌تواند در کاهش مسائل آموزش و پرورش به ویژه افت تحصیلی مثر ثمر باشد.

۱۰. تعاریف و مفاهیم

تعریف افت تحصیلی: معنای لغوی افت عبارت است از کمبود، کمی، کم و کاست و نقصان. لذا افت تحصیلی به معنای کمبود و نقصان در فرآیند تحصیل است. یا به معنای تحت لفظی آن سنجش علل آمار تجدیدی و مردودی دانش‌آموزان است. افت تحصیلی کاهش عملکرد دانش‌آموز از رضایت بخش به نامطلوب است، اگر بین استعداد بالقوه و بالفعل دانش‌آموزی فاصله‌ای ایجاد شود، از آن به عنوان افت تحصیلی یاد می‌شود و بهترین شاخص در این زمینه مقایسه عملکرد قبلی و فعلی است. گاهی افت تحصیلی فراتر از اعدادی است که ذکر می‌شود، گاهی اوقات با این که دانش‌آموز قبول می‌شود و به پایه بالاتر راه می‌یابد اما آموزش، کیفیت لازم را ندارد و دانش‌آموز از نظر سطح دانش و معلومات پایین است و در این خصوص می‌توان از افت پنهان نام برد. افت تحصیلی کاهش نسبی فعالیت درسی و مطالعه یک دانش‌آموز در یک دوره نسبی در مقایسه با دوره نسبی قبل از آن کسی که طی سه ماه نمرات در حد ۱۵ داشته اما در دو هفته اخیر در تمامی یا تعدادی از دروس نمرات حدود ۱۲ کسب کرده، می‌گوییم در حال حاضر نسبت به سه ماه پیش افت تحصیلی دارد. منظور از آوردن کلمه نسبی این است که افت تحصیلی تنها شامل دانش‌آموزان ضعیف نبوده حتی کسی که چند ماه پیش نمرات حدود ۱۸ داشته اگر در حال حاضر نمرات حدود ۱۶ کسب می‌کند، دو نمره نسبت به دوره قبل افت دارد. افت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از مشکلاتی است که اگر به آن توجه نشود، گاهی موجب دلسردی و ترک تحصیل خواهد شد و شکست دانش‌آموز در تحصیل، اتلاف سرمایه انسانی و اقتصادی را در پی دارد. بنابراین عوامل افت تحصیلی باید به طور دقیق موشکافی و راهکارهای اساسی برای جلوگیری از آن ارائه شود. هنگام مواجه شدن با افت تحصیلی در دانش‌آموزی نباید انگشت اتهام به سمت او برده و از او به عنوان شاگردی تنبل و بی‌انضباط یاد شود، چون گاهی ممکن است وضعیت آشفته و نابسامان خانواده در آن نقش داشته باشد. اولیای دانش‌آموزان باید ارتباط بیشتری با مدرسه برقرار کنند و در جریان تعلیم و تربیت فرزندان خود و روند آموزش آن‌ها قرار گیرند. افت تحصیلی و مردودی یکی از قدیمی‌ترین و شناخته شده‌ترین مسائل آموزش و پرورش در بسیاری از کشورهاست و تحقیقات نشان می‌دهد هیچ کشوری نتوانسته است یک راهکار برای جلوگیری صد در صدی این مشکل ارائه دهد اما تمام کشورها متناسب با شرایط و وضعیت خود بررسی‌هایی را انجام و راهکارهایی را ارائه داده‌اند. پس بهتر است که بر اساس واقعیت‌های موجود و شناختی که از عوامل ایجاد افت تحصیلی بدست آمده است، حتی در مناطق مختلف آموزشی، نسخه‌های متفاوتی پیچید و منحصر به روش‌های کلیشه‌ای نبود.

خسارت‌های ناشی از افت تحصیلی:

۱- هزینه‌های تحمیل‌شده به دولت یا آن چه افت تحصیلی به نظام آموزشی تحمیل می‌کند را میتوان شامل موارد زیر دانست

الف: اتلاف هزینه‌های جاری اداره و موسسات آموزشی توسط دولت.

ب: اتلاف سرمایه‌گذاری‌های ثابت برای احداث و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی.

۲- هزینه‌های تحمیل‌شده بر خانواده شامل:

الف: اتلاف هزینه‌های مستقیم خانواده مثل پرداخت حق ثبت‌نام، فوق برنامه، هزینه لوازم التحریر.

ب: اتلاف هزینه‌های حمل و نقل، ارتباطات برای رفت و آمد دانش‌آموزان به مدرسه.

۳- خسارت‌های وارده به دانش‌آموزان شکست خورده شامل:

الف: هزینه فرصت از دست رفته بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار.

ب: خسارت‌های دیگری که بر فرد وارد می‌شود مثل هزینه واقعی سرخوردگی، احساس حقارت و بی‌کفایتی و خودپنداری منفی.

به نظر می‌رسد که بعد روانی اجتماعی خسارت‌ها که به دانش‌آموز و خانواده او وارد می‌شود، به مراتب ضربات روانی جدی‌تری نسبت به بعد مادی بر خانواده و فرد تحمیل می‌کند و متأسفانه جبران زخم‌های شکست تحصیلی به سختی و کندی انجام می‌شود.

عوامل موثر بر اکت تحصیلی:

این عوامل را به طور خلاصه می‌توان چنین بیان نمود و آن را در ۴ بخش خود دانش آموز، خانواده، مدرسه و اجتماع لحاظ نمود:

۱. عوامل مربوط به خود دانش آموز

- عوامل فیزیولوژیکی و جسمی مانند ضعف بینایی و شنوایی و غیره
- عوامل ذهنی و روانی مانند میزان هوش و قدرت حافظه و سلامت روانی
- نداشتن هدف واقعی و عینی و روشن از تحصیل
- عدم انگیزش درونی برای تحصیل و مطالعه
- نداشتن اعتماد به نفس کافی
- ضعف اراده در تصمیم‌گیری‌های تحصیلی و مطالعه و اجرای تصمیمات
- عدم برنامه ریزی دقیق از لحاظ زمان و میزان مطالعه روزانه
- نداشتن روش مطالعه مناسب برای دروس مختلف
- مهارت‌های مطالعه نادرست.

۲. عوامل مربوط به خانواده

- اختلاف خانوادگی و خانواده آشفته، طلاق فیزیکی یا روانی والدین، وجود نا مادری یا نا پدری و غیره
- اختلاف فرزندان با خانواده مانند لجبازی با والدین و اعتراض به جو خانواده
- وابسته و متکی نمودن فرزندان به والدین در امور درسی و تکالیف منزل از دوران ابتدایی
- تحقیر، سرزنش و مقایسه نادرست فرزندان با همسالان موفق و در نتیجه پایین آوردن اعتماد به نفس و خود پنداری آنان
- تغییرات منفی در خانواده مانند ورشکستگی سیاسی و اقتصادی و اعتیاد و غیره

تغییر در جهت ارتقای سریع و غیر مترقبه سطح اقتصادی یا اجتماعی خانواده و از خود باختگی و غافلگیر شدن فرزندان و انواع انحرافات

۳. عوامل مربوط به مدرسه

• گروه همسالان مانند مزاحمت و شوخی های نابجا در کلاس درس

• رفتارهای نامناسب عوامل اجرایی مدرسه مانند مدیر مدرسه، معاونین، دبیران و مشاوران

• جو عمومی حاکم بر مدرسه از لحاظ درسی مانند سخت گیری بیش از حد دبیران در دادن نمره به خاطر بالا فرض کردن سطح علمی مدرسه یا همرنگ شدن دانش آموز با سایر دانش آموزان ضعیف با فرض اینکه همه دانش آموزان مدرسه ضعیف هستند.

۴. عوامل مربوط به اجتماع

دوستان ناباب - استفاده نادرست از کلوپ های ورزشی، بدن سازی، بلیارد و غیره

دلایل افت تحصیلی از نظر روانشناسان و اندیشمندان

افت تحصیلی با نظام آموزشی و فرهنگ، اجتماع، خانواده و خصوصیات فردی اشخاص یا به عبارت دیگر با ویژگیهای دانش آموزان ارتباط بسیار نزدیک دارد در اینجا به چند علت اصلی افت تحصیلی اشاره می شود لازم به ذکر است که این علل به طور مستقل و مجزا از یکدیگر باعث به موجود آمدن افت تحصیلی در دانش آموزان نمی شود بلکه ارتباط آنها، شبکه پیچیده ای را به وجود می آورد که بر وضعیت دانش آموزان اثر مخرب می گذارد.

* الف- علل فردی

۱- هوش: هر فرد دارای توان ذهنی خاص است که هوش نامیده می شود از آنجا که بازده هوشی هر فرد تا حد زیادی متأثر از زمینه های ارثی است و نمی توان آن را تغییر داد.

۲- میل و انگیزه: گاه دیده می شود کودکی مدارج ابتدایی را با موفقیت کامل طی میکند اما همین که پا به سنین بالاتر می گذارد دچار افت تحصیلی می شود و دیگر میلی به یادگیری بیشتر و رقابت تحصیلی نشان نمی دهد. محیط دانش آموز نقش بسیار مهمی در پیدایش انگیزه تحصیلی او دارد.

۳- آشفستگی های عاطفی و هیجانی: فشار های روانی دانش آموزان در مقاطع مختلف رشد، می تواند باعث اشتغال خاطر، آسیب وارد آمدن به قوای هوشی و تحلیل انرژی ذهنی، عدم تمرکز حواس و در نهایت موجب افت تحصیلی می شود.

۴- بلوغ: بلوغ از مهم ترین مقاطع رشد است که تغییرات همه جانبه و گسترده ای در حیطه های روانی و جسمی به همراه دارد. توانایی سازگاری با این تغییرات ناگهانی و فراگیر، نیازمند آگاهی ها، آموزش ها و حمایت های خاصی است که اگر امکان پذیر نشود در نظام زندگی فرد نا هماهنگی به وجود آمده چه بسا موجب بروز آسیبهای روانی و اجتماعی و گاه جسمی می شود.

* ب- مشکلات خانوادگی

عوامل عدیده ای در ارتباط با خانواده دانش آموزان می تواند موجب افت تحصیلی آنان شود که اهم آنها به قرار زیر است:

۱- روابط و نظام ارزشی خانواده: شاید بتوان گفت مهمترین عامل موثر در شکل گیری نگرش دانش آموز نسبت به تحصیل خانواده است. اینکه والدین با دانش آموزان و درس و تحصیل او چگونه برخورد می کنند و در الگوهای تربیتی خود برای چه نوع رفتارهایی ارزش قائل می شوند یکی از اجزای اساسی در شکل گیری نگرش دانش آموزان نسبت به تحصیل است.

۲- اشتغال کودکان: یکی از عوامل افت تحصیلی دانش آموزان، جابجایی وظایف والدینی و فرزنددی است به این ترتیب که کودکان در سنی به کار و اشتغال می پردازند که معمولاً از آنها انتظار می رود در آن مقطع بیشتر به نقش های مورد انتظار از جمله تحصیل بپردازند.

۳- بی سوادی والدین: مهمترین منبع کمک آموزشی خارج از مدرسه، والدین هستند و بی سوادی به کم سوادی والدین آسیب دو جانبه ای دارد و این قبیل والدین نه تنها نمی توانند از نظر آموزشی و تحصیلی کمکی به فرزندان خویش نمایند بلکه یک الگوی تقلیدی نامناسب برای فرزندان خود هستند.

*ج-مشکلات محیطی و اجتماعی

۱- عدم وجود فضای آموزشی مناسب: گاه دانش آموزی از توانایی ذهنی و نسبتاً خوبی برخوردار است به موازات اینکه به کلاس های بالاتر می رود نیازمند به امکانات بیشتری برای فراگیری دروس پیچیده تر می شود و اگر از داشتن محیطی نسبتاً آرام و خلوت برای مطالعه محروم باشند موجب افت تحصیلی وی خواهد بود.

۲- فقر و محرومیت اقتصادی: فقر و محرومیت اقتصادی از آنجایی که باعث محرومیت از امکانات آموزشی و فرهنگی و.. می شود خود عامل بسیار مهمی برای افت تحصیلی می باشد.

۳- مهاجرت و انتقال: جابجایی دانش آموز از محیطی آشنا به محیطی ناآشنا اغلب تعادل عاطفی و هیجانی او را بر خم می زند. انتقال و جابجایی مستلزم این است که دانش آموز مدرسه و یا حتی کلاس قبلی خود را ترک نماید و خود را با مکان جدید هماهنگ کند و این تغییر و جابجایی یکباره حائز فشار روانی شدیدی است که تحمل آن ممکن است برای او بسیار مشکل باشد.

شیوه های مقابله با افت تحصیلی

افت تحصیلی موضوعی غیر قابل حل نیست اما حل آن هم یکباره و ناگهانی میسر نیست و به برنامه ریزی های دراز مدت و زیر بنایی نیاز دارد برنامه هایی که بر اساس واقعیت اجتماعی باشند.

۱- تربیت معلمان و آموزش ضمن خدمت آنان به مسائل یادگیری، روانی،...

۲- ارزیابی هوشی دانش آموزان

۳- تقویت انگیزه های درونی دانش آموزان

۴- همکاری نزدیک میان مدرسه و والدین

یکی از کارآمدترین مکانیزم های مقابله با افت تحصیلی وجود رابطه نزدیک میان چهارمییای مدرسه و خانواده و دانش آموزان است. تبادل اطلاعات خانواده و معلم و چهارمییای مدرسه می تواند موجب شناخت هر چه بیشتر مشکلات موجود در راه تحصیل دانش آموزان و موانعی که باعث افت تحصیلی وی می شود، گردد. بنابر این از والدین انتظار می رود اطلاعات خود را راجع به فرزندانشان در اختیار میان مدرسه بگذارند و از مسائل کودک و فرزند خود آگاه شوند.

۱۱. یافته های علمی

افت تحصیلی و روش های ایجاد انگیزه درسی در دانش آموزان

مهارت های صحیح مطالعه

مطالعه با فاصله: مطالعه بی وقفه و مستمر موجب خستگی و بی‌زاری از مطالعه می‌شود؛ روش درست، مطالعه ی با فاصله و استراحت در میان دو وعده مطالعه می‌باشد. مورد زیر الگوی مناسبی است " ۹۰ دقیقه مطالعه و ۱۵ دقیقه استراحت، ۷۵ دقیقه مطالعه و ۳۰ دقیقه استراحت، ۶۰ دقیقه مطالعه و ۴۵ دقیقه استراحت، ۴۵ دقیقه مطالعه و استراحت نسبی زیاد و انجام سایر امور روزانه " یادتان باشد به هر میزان که میزان مطالعه در یک روز افزایش می‌یابد خستگی زیاد شده و به دقایق استراحت زیادتری نیاز دارید و مدت زمان مطالعه مرحله بعدی باید کاهش یابد.

عدم مطالعه در کنار وسایل صوتی و تصویری روشن

لب خوانی به جای بلند خوانی

مطالعه در حالت نشسته و آرامش به جای حالت حرکت و قدم زدن

مطالعه به موقع و بیدار نماندن در شب برای حضور مناسب در کلاس یا جلسه امتحان روز بعد

مطالعه نکردن در موقع خستگی

عدم مطالعه طولی وار (بدون درک و تلخیص و طبقه بندی)

مطالعه نکردن با حالت افسردگی

شروع مطالعه از مطالب آسان به مشکل

مطالعه نکردن در حالت نگرانی و اضطراب

اظهارات نامناسب در حضور دانش آموزان

گاهی اوقات یکی از عوامل افت تحصیلی دانش آموزان معلمها هستند. گاهی دیده شده تعدادی از معلمان بعضی اوقات در سر کلاس درس شروع به شکایت از وضع مادی خود می‌کنند و ناخواسته این پیغام را برای دانش آموزان می‌فرستند که تحصیل در شرایط امروز جامعه فایده ای ندارد و کسانی که در جستجوی وضع مادی بهتری می‌گردند باید آینده بهتر را در بازار کار جستجو کنند. باید به خاطر داشت که این تبلیغات سوئ دانش آموزان را منحرف می‌کند و همین انحراف از تحصیل زمینه ساز افت تحصیلی آنها می‌شود.

اعتماد به نفس دانش آموز خود را تقویت کنید

کمبود اعتماد به نفس در دانش آموزان یکی از عواملی است که دانش آموزان را از تلاش و خودباوری باز می‌دارد و سبب افت تحصیلی شدید آنها می‌شود. والدین باید به دانش آموزان خود کمک کنند تا خودشان را باور کنند و بتوانند خلاقیت های تحصیلی خودشان را بروز دهند. ترس از رفوزه شدن یا گرفتن نمرات بد در امتحانات آخر سال یکی از عوامل خطرناکی است که سبب افت تحصیلی شدید دانش آموزان می‌شود. ترس از شکست، انرژی دانش آموزان را ضعیف می‌کند و آنها را به عقب هل می‌دهد. می‌شود با صحبت کردن و تعریف خاطراتی از دورانی که خودتان نیز دانش آموز بودید ترس آنها را از امتحانات کاهش دهید. بعضی از دانش آموزان خیلی زودرنج هستند و به همین علت زود به مرز افسردگی می‌رسند. والدین باید به آنها راه مبارزه با مشکلات را بیاموزند. باید به فرزند دانش آموز خود بیاموزید

تمام مشکلاتی که بر سر هر انسانی می آید به خاطر این است که آنها نتوانند خوب پیشرفت کنند و مشکلات نیز همین را می خواهند. به فرزند دانش آموز خود بیاموزید که مقاومت و استقامت را در خود تقویت کند. البته والدین خود باید الگوی مناسبی برای فرزندان باشند. هر گام موثری که شما در راه تقویت اعتماد به نفس فرزندان بر می دارید زمینه سازی برای پیروزی های تحصیلی آینده آنها خواهد شد.

به همین ترتیب والدین نیز در افت تحصیلی خیلی نقش دارند. یک حرف می تواند سرنوشت دانش آموزی را عوض کند و سبب دلسردی او از ادامه جدی تحصیلات شود. باید مراقب اظهاراتی که در حضور دانش آموزان در خصوص آینده و فارغ التحصیل شدن آنها می شود باشید. بعضی از والدین ناخواسته این طرز فکر را در ذهن فرزندان خود به وجود می آورند که درس خواندن به بیراهه رفتن است. به خاطر داشته باشید از آنجا که فرزندان شما در سن کم تجربگی هستند و از اظهارات اطرافیان نزدیک خود الگوبرداری می کنند نباید در حضور آنها چیزهایی را بیان کرد که تاثیرات منفی بر آنها داشته باشد.

عدم نشست و بر خاست با دوستان ناباب

یکی از عوامل دیگر که سبب افت تحصیلی شدید دانش آموزان می شود معاشرت با افراد ناباب است. فراموش نکنید که دوستان در سرنوشت فرزندان شما نقش خیلی موثری دارند. بکوشید به طور غیر مستقیم کنترلی روی دوستان فرزندان خود داشته باشید و مراقب ارتباط هایی که آنها با دیگران در خارج از محیط خانواده برقرار می کنند باشید. در مدرسه دانش آموزان زیادی با افکار و شخصیت های متفاوت وجود دارند که همگی آنها می توانند تاثیرات مثبت و گاه نامطلوبی روی فرزند شما داشته باشند. طبیعتا شما همیشه نمی توانید همراه فرزند خود باشید، ولی می توانید به او بیاموزید هر کسی را به دوستی قبول نکند. بکوشید علاوه بر داشتن شناختی از دوستان نزدیک فرزندان خود، شناختی نیز از خانواده آنها داشته باشید.

تکلیف در خانه

تکلیف دانش آموزان در منزل فعالیتی هدفدار، تکنیکی و وسیله ای در خدمت یادگیری است لذا نباید آنرا به منزله وسیله ای جهت پرکردن اوقات فراغت دانش آموزان و یا سرگرم کردن آنان تلقی نمود. تکلیف باید با توانایی ها و علایق دانش آموزان مطابقت داشته باشد. مدت تکلیف باید متناسب باشد با مدت زمانی که لازم است دانش آموز در منزل صرف امور درسی کند. ولی گهگاه این تناسب رعایت نمی شود و تکالیف سنگین بر دانش آموزان تحمیل می شود که موجب خستگی و دلسردی می شود.

کاهش به سوی غیر همجنس

خیلی از دانش آموزان در فاصله سالهای راهنمایی - دبیرستان دل به عشقهای زودرسی می دهند که سبب انحراف فعالیت های ذهنی آنها از مطالب درسی به احساسات زودگذر می شود. در چنین شرایطی دانش آموزان به جای صرف انرژی خود برای مطالعه دل به احساسات خود و طرف مقابل می دهند و تمام تلاش خود را برای جلب توجه طرف مذکور متمرکز می کنند و از مسیر اصلی منحرف می شوند. باید دانست کمبود عاطفه در دانش آموزان به سرعت خود را نشان می دهد. والدین می توانند برای بازگشت مجدد فرزند دانش آموز خود به مسیر اصلی زندگی نقش موثری در این خصوص ایفا کنند. ارتباط برقرار کردن با غیرهمجنس در طول تحصیل در سال های آخر دبیرستان که سالهای سرنوشت سازی در آینده دانش آموزان هستند سبب تغییر هدف و علاقه می شود. به دانش آموزان خود بیاموزید که دوست داشتن درس و نه دوست داشتن دیگران آنها را به پیروزی می رساند. دانش آموزانی که از درس راهی برای رسیدن به هدف نساخته اند انگیزه هم برای پیروزی ندارند.

محتوای کتب درسی

از عوامل مهم و تعیین کننده در افت یا پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کتابهای درسی است که به دانش آموزان ارائه می شود. این مسئله از دو جهت در نظام آموزشی حائز اهمیت است. چهارم آنکه: ارزشیابی تحصیلی و استخدامی، تعیین صلاحیت علمی افراد و نیز ملاک ورود به دانشگاهها و مراکز آموزشی عالی، و... بر محور کتابهای درسی و فهم محتوای آن استوار است. پنجم اینکه: اگر بگوییم کتب

درسی تنها وسیله آموزشی است که در اختیار معلمین قرار می گیرد، سخنی به گراف نگفته ایم. اکنون این سؤال به جاست که آیا تنها هدف نظام تعلیم و تربیت، انتقال محتوای کتب درسی به دانش آموزان است؟ آیا انتظار جامعه، از نظام آموزشی تنها انباشته کردن اصطلاحات و مفاهیم موجود در کتب درسی است در ذهن دانش آموزان یا نه آنچه مهم است، تربیت صحیح و اسلامی دانش آموزان است. یعنی ایجاد جو و محیطی مطلوب در مدرسه برای رشد و پرورش استعداد های نهفته و شکوفا کردن قوه ابتکار و خلاقیت، آموزش آداب و ارزشهای اسلامی به دانش آموز است تا با آمادگی قبلی کافی افرادی سازنده برای جامعه تربیت شوند. «آنچه باید در هر نظام تعلیم و تربیت و ملحوظ باشد، تربیت شهروندان سازگار، ساختن و پرداختن شخصیت های سالم، انتقال علوم و معارفی است که ابعاد وجود مختلف جهان هستی را می شناسانند.» پر واضح است که انتقال علوم و معارف تنها نقش ابزار و مقدمه دارند نه هدف. لکن متأسفانه آنچه در نظام آموزشی ما به عنوان هدف اصلی قلمداد می شود تنها انتقال دانش و معارف موجود در کتابهاست!

نقش انگیزش در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و یادگیری آنها و متعاقب آن کاهش افت تحصیلی ایجاد هوشیاری و توجه در دانش آموزان،

وجود دقت، از عوامل مهم در فراگیری مطالب درسی است و دقت و توجه کم سبب یادگیری ضعیف در دانش آموزان می گردد. بنابراین معلمان و مربیان برای افزایش سطح توجه و دقت دانش آموزان، باتوسل به تدابیر و روشهای مختلف، می توانند توجه دانش آموزان را به مطالب درسی جلب نمایند درحقیقت معلم باید در کلاس درس، نقش یک محرک را بازی کند. معنی دار کردن مطالب، پیچیدگی و سهولت یا سختی و آسانی مطالب و گفته ها، رفتارهای معلم از قبیل نگاه کردن یکسان و همه را مخاطب قرار دادن، کیفیت نوشته های معلم بر روی تخته، همه به طور مستقیم توجه و دقت دانش آموزان را تحت تأثیر قرار می دهد. معلم با استفاده از تدابیر آموزشی می تواند بعد از ایجاد توجه و دقت در دانش آموزان آن را در سطح مطلوب حفظ نماید. از سوی دیگر کم یا زیاد بودن علاقه دانش آموزان نسبت به یادگیری و آموختن موضوع های مختلف درسی به تجارب آنها در برخورد با این موضوع ها ارتباط دارد. تجارب یادگیری دانش آموزان در درسهای مختلف وقتی به صورت موفقیت ها یا شکست های پی در پی باشد، سبب ایجاد تصوراتی نسبت به تواناییها در رابطه با یادگیری موضوع های مختلف می شود و حتی انگیزه آنها را در رابطه با موضوع های مشابه، تحت تأثیر قرار می دهد. اگر دانش آموز معتقد باشد که در گذشته، در یادگیری مطالب مشابه با مطالب جدید موفق بوده است با علاقمندی و دقت به مطالب جدید گوش فراداده و آنها را می آموزد، اما اگر به این اعتقاد رسیده باشد که یادگیری مطالب جدید نیز مانند یادگیری مطالب مشابه در گذشته منجر به شکست خواهد شد، نسبت به یادگیری آن مطلب از خود علاقه نشان نخواهد داد. این انگیزه های مثبت و منفی ابتدا مشخص و محدود به موضوع های خاص در مدرسه هستند، اما با افزایش تجارب مثبت یا منفی، گسترش می یابند و تا آنجا پیش می روند که تمام دروس را فرا می گیرند. اگر تجارب دانش آموز از محیط مدرسه خصوصاً در سالهای نخست تحصیلی حاکی از وجود شایستگی و لیاقت در مدرسه باشد، تجارب احساس موفقیت و افزایش اعتماد به نفس در سال های آتی نیز تکرار خواهد شد. چنین فردی قادر خواهد بود با تکیه بر این تجارب موفقیت آمیز در حین تحصیل آن را به زندگی واقعی خود تعمیم دهد و بدون تحمل سختی بر بحران ها، فشارها و استرس های شدید در زندگی غلبه کند. این احساس لیاقت و شایستگی که در مدرسه آموخته می شود، وی را قادر می سازد در حل مسائل از روش های واقع بینانه ای استفاده کند. از سوی دیگر، تجارب شکست و عدم شایستگی طی سالیان تحصیل در مدرسه در دانش آموزان سبب ایجاد علائمی از احساس حقارت و خودکم بینی و پریشانی می شود و بر ارتباطات آنها در دنیای خارج از مدرسه نیز تأثیر می گذارد.

جمع بندی عوامل دست اندر کار در افت تحصیلی به این ترتیب و در یک نگاه کلی افت تحصیلی معضل چند جانبه ای است که شیوه های جلوگیری و پیشگیری از آن نیز چند جانبه و نیازمند همکاری و آگاهی مستمر والدین، مربیان و دانش آموزان از یک سو، و برنامه ریزی های مسئولان آموزش و پرورش از سوی دیگر است. والدین و معلمان می توانند از روش های دیگر مانند پاداش های مالی و غیر مالی، سفر های علمی و . . . استفاده کرده، با ایجاد انگیزه در کودکان و دانش آموزان برای ادامه ی تحصیل، از افت تحصیلی آنان جلوگیری نمایند.

با توجه به این مطالب با ارزش، شروع به فعالیت و اقدام در این رابطه کردیم . . .

۱۲. مراحل گام به گام اجرای راه حل ها

انجام برنامه ریزی برای همه کلاسها طبق آخرین متدهای روان شناسی یادگیری

این برنامه ریزی شامل چند قسمت می باشد:

۱. با توجه به اینکه دانش آموزان هشت ساعت در مدرسه می باشند. بعد از اتمام ساعت مدرسه و رسیدن به منزل به دانش آموزان تاکید می شود چهل و پنج دقیقه تا یک ساعت استراحت کنند و بدن را در وضعیت ریلکسیشن قرار دهند.
 ۲. بعد از استراحت انجام پس مطالعه (مطالعه درسی که همان روز دبیر تدریس کرده برای انتقال بهتر مطالب از حافظه کوتاه مدت به دراز مدت و در نتیجه فایل بندی و پردازش بهتر مطالب برای شب امتحان)
 ۳. بعد از استراحت کوتاه پانزده دقیقه انجام میان مطالعه (مطالعه دروسی که قرار است فردا دبیر امتحان کتبی یا شفاهی بگیرد) با در نظر گرفتن استراحت های انجام شده در فواصل مختلف
 ۴. و بالاخره انجام پیش مطالعه (مطالعه دروسی که قرار است فردا دبیر تدریس کند جهت افزایش تمرکز در هنگام تدریس درس جدید)
 ۵. آخر سر انجام مطالعه روتین (مطالعه دروسی که دانش آموز در آن ضعف دارد در هر شب و ساعت مشخص)
 ۶. از روزهای پنج شنبه و جمعه جهت سبک کردن امتحانات هفته بعد و جبران درس های عقب افتاده و مطالعه درس هایی که دانش آموز نیاز به مطالعه بیشتری دارد و احساس ضعف می کند استفاده شود.
- نمونه ای از دفاتر برنامه ریزی درسی که برای هردانش آموزان به صورت فردی و برای رشته های مختلف نظری تهیه گردید.

برگزاری کلاس های تقویتی و رفع اشکال برای دانش آموزان ضعیف

انجام طرح مهم پیشرفت تحصیلی

(با انجام این طرح دانش آموزان ضعیف که افت تحصیلی داشته اند تحت نظارت ویژه دبیران و مشاوره و همچنین معاونین قرار گرفته و دروسی که در آن ضعف داشته اند در فرم ش ا ارائه شده و از دبیر مربوطه توسط مشاور خواسته شده که هر جلسه از او ارزشیابی به عمل آورده و در فرم مربوطه به مشاور جهت پیگیری ارائه شود و مشاور هر هفته این فرم را نظارت داشته و در صورت پیشرفت تشویق شود و در صورت ادامه افت تحصیلی برای رفع اشکال و.. به دبیر و یا سرگروه معرفی شود...

و در صورت ادامه افت تحصیلی، از طریق معاونت، خانواده دانش آموز به مدرسه احضار شده تا با همکاری اولیاء، مشکل برطرف شود.)

نمونه فرم های پیشرفت تحصیلی

این جدول را از تاریخ..... تا..... یصدافت پر کرده ام

نام هفته درس	پیش بینی	شنبه	یک شنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارتن به	پنج شنبه	جمعه	جمع هفتگی
دینی									
فارسی									
زین									
عربی									
نگارتن									
ریاضی									
فلسفه و منطق									
اقتصاد									
علوم و فنون ادبی									
اجتماعی									
امادگی دقایی									
تاریخ									
جغرافی									
جامعه شناسی									
جمع روزانه									
مدرسه									
فوق برنامه									
خواب									

نظر دانش آموز.....

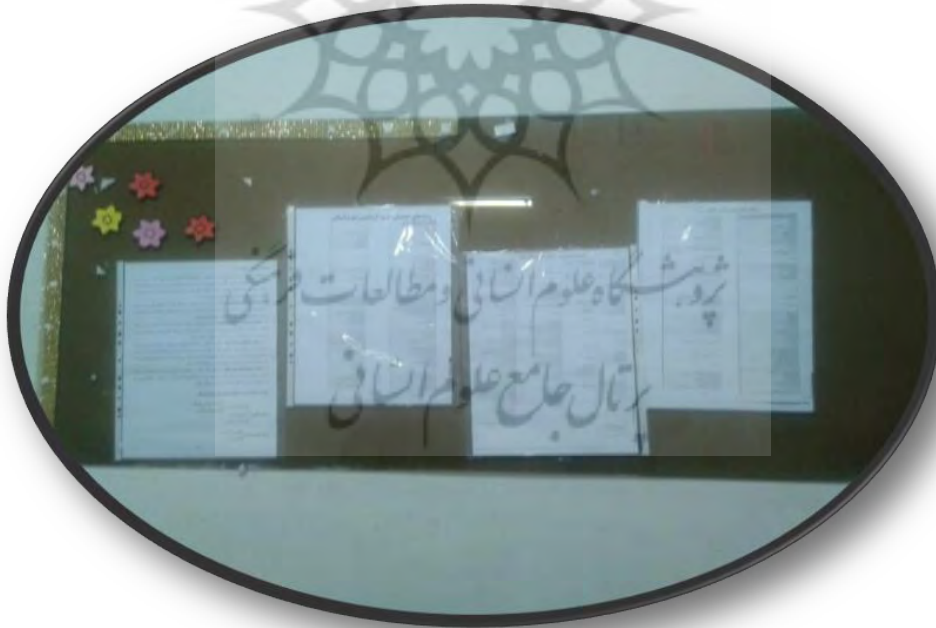
نظر مشاور

رشته انسانی

اقداماتی جهت افزایش انگیزه

نصب برترین ها به عنوان ستاره های مدرسه

دعوت از اولیا و گزارش وضعیت مطالعه دانش آموز در منزل

۱۳. ارزیابی پایانی (پس آزمون)

اعتباربخشی نتایج

با توجه به در نظر گرفتن علل و عوامل دست اندرکار در افت تحصیلی و اقدامات انجام شده در راستای کاهش افت تحصیلی و تجزیه و تحلیل آزمون های میان ترم و پایان ترم دانش آموزان به خوبی اعتبار اقدامات انجام شده را ثابت می کند...

۱۴. نتیجه گیری

افت تحصیلی کاهش عملکرد دانش آموز از رضایت بخش به نامطلوب است، اگر بین استعداد بالقوه و بالفعل دانش آموزی فاصله ای ایجاد شود، از آن به عنوان افت تحصیلی یاد می شود و بهترین شاخص در این زمینه مقایسه عملکرد قبلی و فعلی است. گاهی افت تحصیلی فراتر از اعدادی است که ذکر می شود، گاهی اوقات با این که دانش آموز قبول می شود و به پایه بالاتر راه می یابد اما آموزش، کیفیت لازم را ندارد و دانش آموز از نظر سطح دانش و معلومات پایین است و در این خصوص می توان از افت پنهان نام برد. که به عوامل مختلفی بستگی دارد:

این عوامل را به طور خلاصه میتوان چنین بیان نمود و آن را در ۴ بخش خود دانش آموز، خانواده، مدرسه و اجتماع لحاظ نمود:

۱. عوامل مربوط به وضعیت روحی و روانی دانش آموز

- عوامل فیزیولوژیکی و جسمی و مانند ضعف بینایی و شنوایی و غیره
- انتخاب تحصیلی رشته تحصیلی از طرف خانواده و نداشتن انگیزه و علاقه برای ادامه تحصیل در آن رشته
- نداشتن هدف واقعی و عینی و روشن از تحصیل
- عدم انگیزش درونی و توانایی برای تحصیل و مطالعه
- نداشتن اعتماد به نفس کافی
- ضعف اراده در تصمیم گیری های تحصیلی و مطالعه و اجرای تصمیمات
- عدم برنامه ریزی دقیق از لحاظ زمان و میزان مطالعه روزانه
- نداشتن روش مطالعه مناسب برای دروس مختلف
- مهارت های مطالعه نادرست.

۲. عوامل مربوط به خانواده

- اختلاف خانوادگی و خانواده آشفته، طلاق فیزیکی یا روانی والدین، وجود نامادری یا ناپدیری و ...
- اختلاف فرزندان با خانواده مانند لجبازی با والدین و اعتراض به جو خانواده
- عدم انتخاب درست رشته تحصیلی و همچنین تحمیل عقیده و آرزوهای ناکام مانده والدین جهت انتخاب رشته تحصیلی به دانش آموزان

تحقیق، سرزنش و مقایسه نادرست فرزندان با همسالان موفق و در نتیجه پایین آوردن اعتماد به نفس و خود پنداری آنان
تغییرات منفی در خانواده مانند ورشکستگی سیاسی و اقتصادی و اعتیاد و غیره

تغییر در جهت ارتقای سریع و غیر مترقبه سطح اقتصادی یا اجتماعی خانواده و از خود باختگی و غافلگیر شدن فرزندان و انواع انحرافات

۳. عوامل مربوط به مدرسه

گروه همسالان مانند مزاحمت و شوخی های نابجا در کلاس درس
رفتارهای نامناسب عوامل اجرایی مدرسه مانند مدیر مدرسه، معاونین، دبیران و مشاوران
جو عمومی حاکم بر مدرسه از لحاظ درسی مانند سخت گیری بیش از حد دبیران در دادن نمره به خاطر بالا فرض کردن سطح علمی مدرسه یا هم رنگ شدن دانش آموز با سایر دانش آموزان ضعیف با فرض اینکه همه دانش آموزان مدرسه ضعیف هستند.

۴. عوامل مربوط به اجتماع

دوستان ناباب

استفاده نادرست از کلوب های ورزشی، بدن سازی، بلیارد و غیره
استفاده نادرست از کافی نت ها و گیم نت ها گذراندن وقت زیاد در خیابان ها و خارج از منزل
(که از بین تحقیقاتی که در پیشینه تحقیق از آنها یاد شد همگی تحقیقات به دلیل آنکه رابطه تنگاتنگی با بلوغ و ویژگی های دوره نوجوانی داشت مورد تایید اینجانب قرار گرفت)
البته لازم به ذکر است که از عوامل دست اندرکار در افت تحصیلی بالاخص در پایه دهم عامل انگیزه و عدم علاقه رشته انتخابی مورد تایید در این تحقیق می باشد.

۱۵. پیشنهادها

- * معلمین گرامی به دانش آموزان خود نشان دهید که به آنها علاقه دارید و آنها به کلاس شما «تعلق» دارند. اسامی آنان را یاد بگیرید.
- * همکاری میان دانش آموزان را با استفاده از انواع شوراهای دانش آموزی، تحصیلی، بهداشتی تشویق کنید.
- * در صورت لزوم در شیوه کاری خود تغییر دهید و میان ساعات تدریس طولانی و سخت، فرصت استراحت کوتاهی مثلاً یک حرکت ورزشی ساده را فراهم کنید.
- * برای تشویق روح همکاری، جلساتی برای در میان گذاشتن مسائل تشکیل دهید.
- * لازم است در خصوص اهمیت دادن به برنامه ریزی روزانه درسی و تاکید به اجرای آن برای دانش آموزان در کلاس صحبت شود.
- * ارزش یادگیری را به دانش آموزان گوشزد کنید و محدودیت ها و زیانهای عدم یادگیری را یادآور شوید.

* تأثیر مشوق ها در انگیزه: مشوق عاملی است که دستیابی به آن، انگیزه های افراد را ارضا می نماید. برای دانش آموزان نمره خوب و رسیدن به پاسخ صحیح یک مسئله هر دو مشوق به حساب می آیند. در واقع مشوق ها همان تقویت کننده های مثبت بوده و عاملی هستند که افراد برای دستیابی به آن کوشش می نمایند.

تقویت کننده های مثبت به چهار دسته تقسیم می شوند:

(۱) تقویت کننده نخستین: مانند آب و غذا که در حقیقت نیازهای فیزیولوژیکی موجود زنده را ارضا می کند.

(۲) تقویت کننده شرطی: مانند پول، نمره، مقام، شغل و ...

(۳) تقویت کننده اجتماعی: مانند توجه، محبت، تائید، لبخندزدن و نوازش کردن و ... هستند.

(۴) تقویت کننده شخصی: که به آن انگیزش درونی نیز گفته می شود که درحقیقت رضایت خاطر حاصل از یادگیری و کسب دانش از آن موارد می باشد. این انگیزه ها نیازی به تقویت کننده های مشخص خارجی نداشته بلکه فعالیت یادگیری و نتایج حاصل از آن، خود اثر تقویتی دارند. با توجه به تقویت کننده های فوق الذکر به معلمین و والدین توصیه می شود که در دانش آموزان به تدریج اثر انگیزه های بیرونی را کم کرده و مشوق انگیزش درونی باشند تا بدین ترتیب دانش آموزان یادگیری را به خاطر یادگیری و فراگرفتن آموخته های جدید انجام دهند، نه به خاطر کسب مشوق های مادی و زودگذر

به معلمین و والدین گرامی توصیه می گردد به موارد زیر توجه کنند:

* معلمان ارارائه مطالب کسل کننده و استفاده از روش های یکنواخت تا حد امکان خودداری کرده و تنوع در شیوه تدریس را رعایت کنند و از متکلم وحده بودن پرهیز نمایند.

* میزان توجه و دقت شاگردان به معنی دار بودن مطالب، تازگی، پیچیدگی و سادگی مطالب نسبت مستقیم دارد، بنابراین، این امر همراه با تغییر در رفتار معلم حین درس توجه و دقت دانش آموزان را افزایش خواهد داد.

* استفاده از تشویق های کلامی مانند عالی، مرحبا، احسنت پس از عملکرد درست شاگردان سبب افزایش و تقویت یادگیری می گردد.

* والدین و معلمین از نمرات دانش آموزان تنها به عنوان وسیله ای برای دادن بازخورد و توجه هرچه بیشتر آنان به نقاط ضعف و قوت خود و میزان یادگیری ایشان استفاده کنند، نه به عنوان وسیله ای برای تنبیه.

* معلمان مطالب آموزشی را به صورت متوالی از ساده به مشکل ارائه دهند تا در ابتدا شاگردان در یادگیری مطالب ساده موفقیت بدست آورند و انگیزه آنها در کسب یادگیری های بعدی افزایش یابد.

* معلمین از ایجاد رقابت و چشم و همچشمی در بین دانش آموزان، خودداری ورزند.

* معلمین با استفاده از مثال ها و اصطلاحات آشنا و ساده، زمینه افزایش سرعت یادگیری را ایجاد کنند.

* استفاده از بحث های گروهی، بازیهای آموزشی، ایفای نقش مراجعه به کتابخانه و جمع آوری اطلاعات و آگاهی از میزان پیشرفت خود سبب افزایش علاقه و توجه در دانش آموزان می گردد. در انتها یادآوری این نکته مهم به نظرمی رسد که ایجاد فضای آزاد یادگیری بدون احساس ترس و اضطراب از عدم موفقیت و شکست، تشویق دانش آموزان به اظهار عقاید و اندیشه

های خود و در نتیجه افزایش حس مسئولیت و قبول توانائی ها و شایستگی های خود از امور بسیار مهم در فراگیری سریع تر و مناسب تر است.

۱۶. منابع و مراجع

- ۱- احمدی احمد. (۱۳۷۹). روانشناسی جوانان و نوجوانان. چاپ سوم. انتشارات مشعل تهران
- ۲- امین فر مرتضی. (۱۳۸۷). علل و عوامل افت تحصیلی و چگونگی کاهش آن. فصل نامه تعلیم و تربیت
- ۳- پورافکار نصرآ... (مترجم). (۱۳۹۲). فقر و کم هوشی و رابطه ی آنها
- ۴- سیف، علی اکبر. (۱۳۷۶). روانشناسی پرورشی، انتشارات آگاه، چاپ اول
- ۵- شریفی حسن پاشا. (۱۳۸۷). افت تحصیلی و تربیت معلم
- ۶- کریستیان توماس.. فرزندان را در یاد گیری دروس یاری کنید. (۱۳۸۳). ترجمه صرافان عبدالرضا.
- ۷- ماشینی جمیله. (۱۳۹۰). عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی. فصل نامه تعلیم و تربیت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی